

*el gust per
la lectura*

Curs 2015-2016

1r i 2n d'ESO

**DIARI DEL
TOT VERÍDIC
D'UN INDI
A MITJA
JORNADA**

Guia de lectura
Orientacions didàctiques

IDENTITATS

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

El gust per la lectura
Curs 2015-2016 - 1r i 2n d'ESO
Identitats

Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada

Sherman Alexie

Guia de lectura
Sebastià Bennassar

Departament d'Ensenyament
Subdirecció General de Llengua i Plurilingüisme
Servei d'immersió i acolliment lingüístics

Novembre 2015

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir Igual 4.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se n'esmenti l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual que la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.ca>

ÍNDIX

PRESENTACIÓ	3
ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT	..5
Objectius	7
Continguts	..8
Dimensió comunicativa	8
Dimensió estètica i literària	9
Dimensió plurilingües i intercultural	9
Criteris d'avaluació	10
INTRODUCCIÓ	11
Literatura de frontera	11
Sherman Alexie i el <i>Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada</i>	12
Aspectes literaris i temàtics	13
DIARI DEL TOT VERÍDIC D'UN INDI A MITJA JORNADA	15
I Abans de llegir	15
II Tot llegint	21
Primera part	21
Segona part	24
Tercera part	27
III Després de llegir	30
Per compartir la lectura	30
Per saber-ne més	32
BIBLIOGRAFIA	34
ANNEXOS	35
Annex 1. <i>Nosaltres som una part de la Terra</i>	36
Annex 2. «La pobresa infantil s'accentua i es fa crònica»	42
Annex 3. «Genocidi australià»	45
Annex 4. «Parlez français, soyez propres»	48
Annex 5. Consigna a les parets de l'escola d'Aiguatèbia	50

PRESENTACIÓ

Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada, de Sherman Alexie, que s'havia publicat en anglès el 2007, al setembre de 2014 va ser editat en català per Edicions 1984, amb traducció de Yannick Garcia. L'obra, narrada en primera persona des del punt de vista d'un adolescent indi de catorze anys, no està exempta d'un cert contingut autobiogràfic. En efecte, malgrat que l'autor s'amagui darrere d'un personatge de nom inventat, ell també és un indi americà nadiu de la reserva de Spokane.

Sherman Alexie (1966), nascut a la reserva índia de Spokane, és poeta, novel·lista, guionista i director del cinema. Bona part de la seva obra es basa en les seves experiències personals com a indi americà. Des de 1993, ha publicat vuit poemaris, quatre llibres de relats i quatre novel·les, i ha participat com a guionista, director o actor en cinc pel·lícules.

En aquesta guia, orientada al professorat, hi trobareu:

- Orientacions didàctiques en què es detallen els objectius que es volen aconseguir amb la lectura i els exercicis proposats, els continguts que permet treballar el llibre i els criteris d'avaluació.
- Una breu introducció sobre la literatura de frontera i una presentació de l'autor i el llibre.
- La guia amb les activitats prèvies a la lectura, les més escaients per fer durant la lectura i les posteriors, de caràcter més global.

El dossier de l'alumne s'estructura de la manera següent:

- Abans de llegir. L'apartat té l'objectiu de familiaritzar el lector amb el llibre que té a les mans. Es tracta d'analitzar la informació que ens proporcionen la portada, la contraportada, la il·lustració; en definitiva, les parts externes del llibre. També es pretén buscar connexions amb possibles coneixements previs de l'alumnat sobre l'autor, l'obra o la temàtica.
- Tot llegint. Conté activitats per facilitar la interpretació del text. S'estructuren per blocs de capítols i inclouen activitats entorn de l'argument i dels recursos estilístics.
- Després de llegir. Les activitats que hi apareixen pretenen esperonar la reflexió sobre la forma i el contingut de l'obra escollida. També es fan connexions amb

àrees no lingüístiques i es donen pautes per al debat i la posada en comú d'impressions.

Al llarg del dossier es pretén potenciar la interacció entorn de la lectura. Per això, encara que no sempre s'especifiqui, moltes de les activitats es poden fer oralment.

ORIENTACIONS PER AL PROFESSORAT

Amb aquestes activitats de lectura es pretén desenvolupar les competències bàsiques de l'àmbit lingüístic corresponents a les dimensions comunicativa, literària i actitudinal.

En primer lloc, en relació a la dimensió comunicativa, poden esmentar-se les competències següents.

De la comprensió lectora:

- 1.** Obtenir informació, interpretar i valorar el contingut de textos escrits de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics per comprendre'ls.
- 2.** Reconèixer el tipus de text, l'estructura i el seu format, i interpretar-ne els trets lèxics i morfosintàctics per comprendre'ls.
- 3.** Desenvolupar estratègies de cerca i gestió de la informació per adquirir coneixement.

D'expressió escrita:

- 1.** Planificar l'escrit d'acord amb la situació comunicativa (receptor/a, intenció) i a partir de la generació d'idees i la seva organització.
- 2.** Escriure textos de tipologia diversa i en diferents formats i suports amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística.
- 3.** Revisar i corregir el text per millorar-lo, i tenir cura de la seva presentació formal.

De comunicació oral:

- 1.** Obtenir informació, interpretar i valorar textos orals de la vida quotidiana, dels mitjans de comunicació i acadèmics, incloent-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.
- 2.** Produir textos orals de tipologia diversa amb adequació, coherència, cohesió i correcció lingüística, emprant-hi els elements prosòdics i no verbals pertinents.
- 3.** Emprar estratègies d'interacció oral d'acord amb la situació comunicativa per iniciar, mantenir i acabar el discurs.

En relació a la dimensió literària:

- 1.** Llegir obres i conèixer els autors/ores i els períodes més significatius de la literatura catalana, castellana i universal.

2. Expressar, oralment i per escrit, opinions raonades sobre obres literàries, tot identificant gèneres i interpretant i valorant els recursos literaris dels textos.
3. Escriure textos literaris per expressar sentiments, realitats i ficcions.

Quant a la dimensió actitudinal:

1. Adquirir l'hàbit de la lectura com un mitjà per accedir a la informació i al coneixement, i per al gaudi personal; i valorar l'escriptura com un mitjà per estructurar el pensament i comunicar-se amb els altres.
2. Implicar-se activament i reflexiva en interaccions orals amb una actitud dialogant i d'escolta.

Hem de remarcar que la competència literària, tal com recorda el [Currículum d'educació secundària obligatòria](#) (pàg. 4-5),

«fa que els nois i les noies puguin comprendre millor el món que els envolta, les altres persones i a si mateixos a través de la lectura d'obres de qualitat i del contacte amb les construccions de la cultura tradicional. L'accés guiat a aquestes obres facilita el desenvolupament de l'hàbit lector i escriptor, i fa que els nois i les noies descobreixin el plaer per la lectura, sàpiguen identificar estètiques i recursos, i apreciïn textos literaris de gèneres diversos (poètic, narratiu i teatral), i també d'altres formes estètiques de la cultura que ens envolta (cançons, refranys, dites, etc.). Amb tot això els nois i les noies van interioritzant els senyals de la cultura que els aniran precisant els criteris per ser més rigorosos en les seves valoracions i gustos estètics, amb la qual cosa, a més d'estimular la seva creativitat, es desenvolupa el seu sentit crític».

Amb aquest projecte de lectura també es poden desenvolupar les competències personals referides a l'autonomia i iniciativa personals i les competències específiques com la competència social i la ciutadana.

Objectius

- 1.** Comprendre discursos orals i escrits en els diversos contextos de l'activitat acadèmica, social i cultural tot valorant la lectura com a font de plaer, d'enriquiment personal i de coneixement d'un mateix i del món, i consolidar hàbits lectors.
- 2.** Comprendre i crear textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre les convencions dels gèneres, els temes i motius de la tradició literària i els recursos estilístics, tot valorant el coneixement del patrimoni literari com una manera de simbolitzar l'experiència individual i col·lectiva.
- 3.** Valorar la comunicació com a mitjà per aprofundir en la comprensió del món i per combatre la discriminació i els estereotips.
- 4.** Identificar els elements que configuren una narració (temps, espai, personatges, estructura, temes i argument) i analitzar-los.
- 5.** Comprendre textos literaris utilitzant els coneixements bàsics sobre el text narratiu.
- 6.** Identificar elements de crítica social i reconèixer l'equilibri entre realisme i fantasia.
- 7.** Desenvolupar un pensament crític, obert i flexible en els processos comunicatius originats a partir de la lectura, i ser capaç de debatre, amb arguments i respecte, les idees pròpies i d'altri.
- 8.** Interaccionar amb els altres, comprendre i expressar-se oralment, per escrit o audiovisualment, de manera coherent i adequada als contextos acadèmic, social i cultural i adoptant una actitud respectuosa i de cooperació.

Continguts

DIMENSIÓ COMUNICATIVA

- 1.** Comprensió i interpretació de les informacions més rellevants de textos orals, escrits i audiovisuals de la vida quotidiana i dels mitjans de comunicació pròxims als interessos de l'alumnat, amb especial atenció als narratius, descriptius i conversacionals.
- 2.** Conversació per comprendre i per escriure textos i per reflexionar sobre els processos de comunicació en tota mena de situacions.
- 3.** Planificació i producció, oral i escrita, de textos narratius i argumentatius.
- 4.** Participació en debats orals sobre temes relacionats amb el contingut de les obres literàries.
- 5.** Actitud de cooperació i respecte crític envers les diferències d'opinió en les situacions de treball compartit.
- 6.** Participació en la interacció com a eina per prendre consciència dels valors i sentiments propis i aliens i per a la regulació de la conducta.
- 7.** Ús de les diferents estratègies comunicatives que ajudin a l'inici, el manteniment i l'acabament de les interaccions.
- 8.** Cerca d'informació i hàbits de consulta per comprendre i ampliar el contingut dels missatges, utilitzant estratègies prèvies a la cerca i recorrent a fonts diverses.
- 9.** Ús d'estratègies de recollida d'informació oral, aprendre a escoltar, saber seleccionar i valorar les diferents informacions.
- 10.** Contrastació dels continguts dels textos analitzats amb els coneixements propis, abans i després de la lectura.
- 11.** Composició de textos orals i escrits (en suport paper o digital) propis de l'àmbit acadèmic, especialment resums, exposicions senzilles i conclusions sobre les tasques i els aprenentatges fets, amb atenció especial als narratius, descriptius i expositius.
- 12.** Organització i valoració del treball individual per progressar en l'aprenentatge de manera autònoma i per a la millora personal i del treball en equip, per a la construcció col·lectiva del coneixement.

DIMENSÍO ESTÈTICA I LITERÀRIA

- 1.** Lectura autònoma o guiada d'obres de literatura juvenil i de literatura tradicional i popular adequades a l'edat, seguint un itinerari literari que parteixi dels coneixements previs dels lectors.
- 2.** Ús d'estratègies i tècniques que ajudin a analitzar i interpretar el text literari abans, durant i després de la lectura.
- 3.** Diferenciació dels grans gèneres literaris i reconeixement de les seves característiques principals a partir de les lectures.
- 4.** Anàlisi dels elements que configuren una narració (personatges, estructura narrativa, temps, espai, temes i argument).
- 5.** Desenvolupament progressiu de l'autonomia lectora i de la consideració de la lectura com a font de coneixement del món i d'un mateix.

DIMENSÍO PLURILINGÜE I INTERCULTURAL

- 1.** Interès per parlar i escriure correctament la llengua pròpia i les apreses en el currículum escolar.
- 2.** Ús d'un llenguatge no discriminatori i respectuós amb les diferències.
- 3.** Actitud crítica davant dels missatges que suposin qualsevol tipus de discriminació i voluntat de superar els prejudicis.

Criteris d'avaluació

L'avaluació inicial pot realitzar-se amb una tria de les activitats que configuren l'apartat «Abans de llegir», que permetran constatar els coneixements previs de l'alumnat.

L'avaluació sumativa, un cop llegida i treballada l'obra, pot fer-se amb una tria de les activitats dels apartats «Tot llegint» i «Després de llegir». Aquests instruments s'han de complementar amb l'observació de la progressió dels alumnes amb relació a la comprensió lectora, l'expressió oral i escrita de raonaments basats en el contingut de la lectura i la capacitat de generar un text literari a partir de pautes i tècniques de construcció literària.

Algunes activitats que poden ajudar a elaborar una pauta d'avaluació de l'alumnat són les següents:

- Participar activament i reflexivament en les activitats realitzades a l'aula.
- Comprendre i sintetitzar fragments de l'obra llegida tenint en compte la imatge i el text.
- Produir de manera pautaada i acurada textos narratius i argumentatius, prenent com a model el text literari treballat a l'aula.
- Mostrar interès per l'aprenentatge.
- Respectar els torns de paraula i les opinions dels altres.
- Tenir cura de la presentació de les activitats i fer-ho de manera puntual.
- Treballar de manera autònoma, tant individualment com en grup, i prendre consciència de la importància de la feina feta correctament, i sentir-se'n satisfet després.

INTRODUCCIÓ

Literatura de frontera

La literatura de frontera entesa gairebé com un gènere literari amb identitat pròpia s'ha anat fent un lloc en l'espai mental dels lectors i als prestatges de les llibreries. Però què entenem exactament per «literatura de frontera»? Aquell conjunt de textos produïts des d'un territori mixt on coexisteixen identitats múltiples, híbrides, complexes. No parlem, doncs, d'una frontera física, o no només. Parlem, sobretot, de frontera en sentit ampli, com la ratlla on conflueixen (i xoquen) dues cultures, dues classes socials... I també dues edats, com és el cas del llibre que proposem. El llibre d'Alexie parla des d'aquesta frontera biogràfica, i també des d'una altra, la cultural. El protagonista, un jove indi de catorze anys, en un moment donat, comunica als seus pares la seva intenció d'estudiar en un institut per a blancs, situat a trenta-cinc quilòmetres de la reserva on viu. La seva decisió comportarà que molts dels seus conciutadans el vegin com un traïdor.

L'elecció d'un protagonista adolescent —tot i que la història és explicada des de l'edat adulta, i per tant com un record més que no pas com un diari— és un recurs molt emprat en la literatura per a joves. Un exemple clàssic (del segle XIX) és un títol encara vigent, *L'illa del tresor*, de Robert Louis Stevenson, que recrea una aventura que coincideix també en el pas de l'adolescència a l'edat adulta del protagonista i narrador. *El vigilant del camp de sègol*, de Salinger, és un altre exemple clàssic de la literatura nord-americana, amb el qual el *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada* guarda una afinitat de to desencisat.

Però les fronteres també són, i en primera instància, físiques, geogràfiques. Els llocs a cavall entre dos països que se'n disputen la sobirania, com ara el nord de Mèxic, actualment produeix una literatura amb una visió pròpia sobre aquest món. No tan lluny, des de Trieste, Claudio Magris ha bastit una obra en què és central la reflexió sobre identitat i pluralitat. Dins el cànon literari universal, trobem un altre exemple de literatura de frontera en Franz Kafka: nascut jueu, s'expressava en alemany en una Praga txeca. A casa nostra, Vicenç Pagès va guanyar el premi Sant Jordi 2014 amb una novel·la que ja des del títol fa explícita el lloc de frontera que ocupen els seus

personatges, *Dies de frontera*. La frontera del nostre indi el fa víctima del racisme imperant, com veurem exercit no només dels blancs cap als indis.

Sherman Alexie i el *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada*

Sherman Alexie és considerat una de les veus narratives més interessants de la nova narrativa americana. Nascut el 1966 a la reserva índia de Spokane, és poeta, novel·lista, contista, guionista i director de cinema, i un dels poquíssims indis spokane que ha aconseguit anar a la Universitat. Alexie ha obtingut

Sherman Alexie. Foto: Terry Ballard

nombrosos guardons i el reconeixement de la crítica i del públic. En català s'ha traduït el llibre *Dances de guerra*, publicat igualment per Edicions de 1984. La pertinença al poble indi ha inspirat bona part de la seva obra literària. La revista *Granta* el va escollir com un dels vint millors escriptors americans, i la seva obra s'ha d'englobar en el moviment de la renaixença ameríndia, és a dir, la d'aquells escriptors que escriuen en anglès obres que beuen de les tradicions narratives índies de transmissió oral, o que converteixen els indis en els seus protagonistes, per narrar la seva forma de viure «des de dins».

Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada s'ha etiquetat de novel·la juvenil quan en realitat la podríem considerar un petit clàssic contemporani sense cap mena d'etiquetes ni recomanacions pel que fa a l'edat dels lectors. És el que els editors anomenen *crossover*, és a dir, un llibre teòricament per al públic juvenil però que de fet també s'adreça als lectors adults.

L'Arnold Spirit, un jove indi Spokane de catorze anys, narra en primera persona les seves peripècies l'any que va decidir deixar el seu institut a la reserva i anar a estudiar a un centre amb alumnes de raça blanca, situat a trenta-cinc quilòmetres. La singular decisió l'enfrontarà a l'acusació de traïdor per part de la seva tribu, i el propulsarà a una terra de ningú o no és acceptat per cap de les dues cultures. El to de la narració

oscil·la entre la cruesa i la tendresa, totes dues tenyides d'un sentit de l'humor tan poderós que esdevé, més que una eina de superació, gairebé una forma d'estar al món. I d'acostar-se a temes tan difícils com la mort, la marginació, l'acoholisme, el racisme... En un altre ordre de coses, el *Diari* és un cant a l'amistat i el retrat d'un personatge exemplar en la persecució d'un ideal. Així, la seva veu travessa els confins de la reserva i permet que qualsevol jo en construcció s'hi identifiqui, pertanyi o no a un territori fronterer.

Aspectes literaris i temàtics

Estructuralment, la novel·la s'articula en trenta capítols breus, alguns dels quals molt breus. El text està sembrat de vinyetes que l'il·lustren o el complementen. En cap cas, però, no són accessòries, sinó que formen part indissociable del text (que incorpora també correus electrònics, cartes i llistes), per tal com una de les aspiracions del protagonista és esdevenir dibuixant.

Pel que fa als personatges, al costat de l'Arnold Spirit destaca en Rowdy, el seu millor amic, que ahora és qui representa la veu dels qui el consideren un traïdor: el conflicte emocional està servit. La família, nuclear en la cultura nativa americana, ocupa també un paper important, que de fet es pot fer extensiu a la comunitat. En el relat destaquen, a part dels pares, sobretot la germana i l'àvia, dos personatges singulars amb un destí tràgic. La Penelope, la noia de pell translúcida de qui l'Arnold s'enamora, serveix al relat per vehicular un discurs sobre el racisme que defuig els tòpics esperables.

Quant a la construcció de la identitat, al viatge iniciàtic que en el fons és aquest llibre, el protagonista se'ns presenta com un noi problemàtic: en néixer va patir d'hidrocefàlia, patologia consistent en l'augment de la quantitat del líquid cefaloraquídi existent a l'interior dels ventricles cerebrals o entre el cervell i la duramàter, que explica que s'hagi quedat escanyolit i que no sigui gaire agraciat. L'Arnold és intel·ligent, però els seus problemes de parla el fan objecte de burla per part dels companys de l'escola, que el maltracten i l'apallissen sovint. Però la lluita contra les seves mancances, l'hostilitat de l'entorn i una família desestructurada el fan fort i valent. L'Arnol és algú capaç de prendre decisions autònomes que suposen desviar-se del propi destí. Les eines: desig de superació i afany de coneixement.

L'amistat. En Rowdy, el seu millor amic, és un dels personatges més importants del llibre. En un primer moment apareix com el noi fort, dur, que ho resol tot a mastegots i que no té por de res. Però a poc a poc van apareixent les seves febleses: no té cap mena d'objectiu a la vida. El seu comportament violent s'explica en part per les seves circumstàncies familiars: un pare alcohòlic que l'atonyina força sovint. En Rowdy, però, també és capaç d'expressar tendresa, com quan pren partit per l'Arnold i el defensa dels altres. L'amistat que l'uneix a l'Arnold, però, es ressentirà terriblement de la decisió de l'Arnold de marxar a estudiar fora de la reserva. Rere els retrets que fa a l'amic hi ha la por de quedar-se sol.

Quant al punt de vista narratiu, el text és una narració en primera persona des de l'edat adulta. Per tant, no es tracta d'un diari, com podria fer pensar el títol, sinó d'un relat en passat. El temps dels fets narrats i el temps de l'escriptura només coincideixen al final, en el capítol «Records». La incorporació ocasional d'altres tipologies textuais (llistes, cartes, correus electrònics) i de les vinyetes i dibuixos ajuda a conformar un discurs amè i variat.

La llengua és l'adequada a la ficció d'algú que, parlant des de l'edat adulta, mira de reproduir el llenguatge de l'adolescent que va ser. Es tracta, doncs, d'una llengua fluïda, allunyada de formalismes, i esquitxada aquí i allà per mots argòtics que doten de versemblança el discurs. L'esplèndida traducció de Yannick Garcia és un bon exercici d'acostament i trasllat d'una realitat cultural que no és tan allunyada com ens podria semblar del nostre món, aquí i avui.

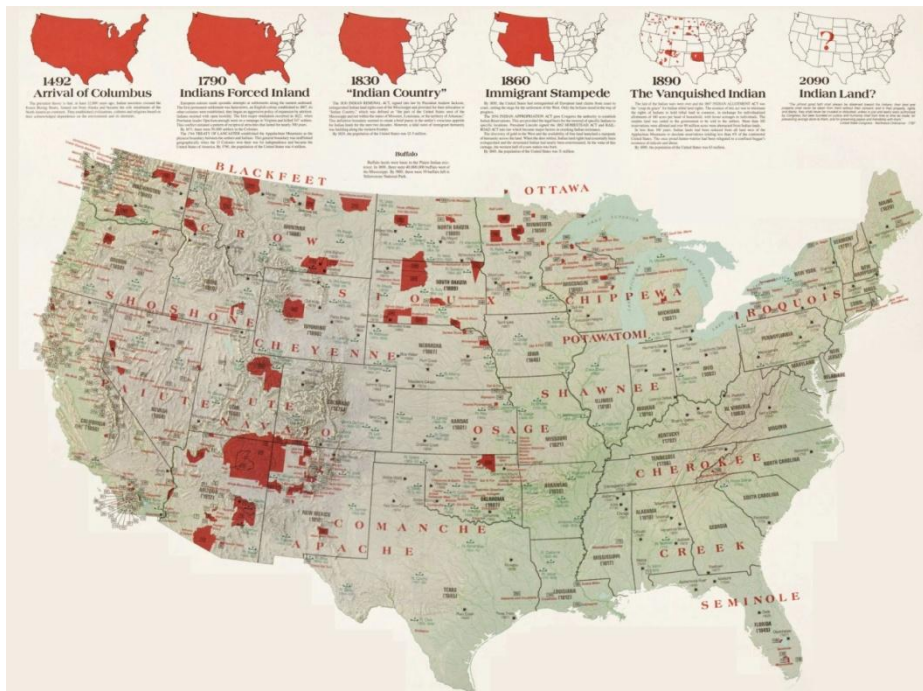
DIARI DEL TOT VERÍDIC D'UN INDI A MITJA JORNADA

I. ABANS DE LLEGIR

1. Compareu els dos mapes i comenteu-los entre tots a classe.

Mapa dels pobles indis a l'Amèrica del Nord abans de la conquesta.

En vermell el mapa de les actuals reserves índies, poc més del 4% del territori dels EUA. Sobre el mapa també es pot veure el nom de les principals tribus que havien ocupat la totalitat del territori. És significatiu el fet que no hi ha cap reserva important en tota la meitat est dels EUA

- a)** Penseu que s'ha produït un extermini quasi total de la població nativa americana?

Lògicament, la resposta ha de ser afirmativa.

- b)** Si us fixeu en la part superior del segon mapa podreu veure que en els 100 anys que van entre 1790 i 1890 les nacions índies han perdut la part més important del seu territori. Penseu que pot ser certa la previsió que el 2090 ja no hi hagi cap territori indi als EUA?

La resposta pot ser oberta sempre que sigui argumentada de manera correcta. Els que argumentin que sí hauran d'incidir en l'evolució detectada fins al moment. Els qui argumentin que no hauran de fer explícits els seus arguments (per exemple les oficines a favor de la integració dels indis i similars).

- 2.** Llegiu el text de l'annex 1 i, a continuació, contesteu aquest qüestionari:

- a)** Qui sembla més civilitzat, l'indi Seattle o el president Franklin Pierce? Per què?

L'indi Seattle, perquè expressa un gran respecte per la terra on viu i per la natura.

- b)** Indiqueu algun fragment del text que demostrï que es tracta d'un text poètic.

Per exemple:

«No ens ho sabem imaginar, si nosaltres no som amos de la frescor de l'aire, ni de la lluïssor de l'aigua. Com podria comprar-nos-la, ell?».

«Les meves paraules són com les estrelles, mai s'extingeixen. Cada part d'aquesta terra és sagrada per al meu poble, cada agulla brillant dels avets, cada platja de sorra, cada boira en el bosc fosc, cada clariana del bosc, cada insecte bronzinaire, és sagrat per al pensar i el sentir del meu poble».

«El meu poble és com un corrent desbordat, però sense retorn».

«L'aigua cristal·lina que brilla en rierols i riu no és tan sols aigua, sinó la sang dels nostres avantpassats».

«El murmuri de l'aigua és la veu dels meus avantpassats».

«Quan tots els bisons hagin mort, els cavalls salvatges hagin estat domesticats i el racó més secret del bosc estigui envaït pel soroll de molts homes, i la visió dels turons estigui embrutada per fils parlants, quan desaparegui el bosc espès i l'àguila se n'hagi anat, això significarà dir adéu al poltre veloç i a la cacera. El final de la vida —i el començament de la supervivència».

- c)** Com és d'important la terra per als indis? Indiqueu els fragments del text més significatius en què se'n parla.

Els indis viuen una comunió total amb la terra: la consideren la seva mare i que en formen part, els avantpassats viuen en la terra.

«Cada part d'aquesta terra és sagrada per al meu poble».

«Nosaltres som una part de la Terra».

«Les cendres dels nostres avantpassats, llurs tombes, són terra santa, i per això aquests turons aquests arbres, aquesta part de la Terra, ens són sagrats».

«Allò que esdevé a la Terra, també esdevé als fills de la Terra».

- d)** Hi ha algun lloc tranquil a la vostra ciutat o poble en el sentit que esmenta l'indi Seattle? Expliqueu l'experiència i les semblances que trobeu amb el text.

Resposta oberta.

- 3.** La informació que trobareu a la Viquipèdia en català sobre Sherman Alexie és molt menys completa que la que es pot trobar en anglès o altres llengües. Convertiu-vos en viquipedistes i feu una cerca a les diferents versions en altres llengües de l'entrada sobre l'autor, seleccioneu-ne les informacions que no apareixen a la catalana i afegiu-les-hi. Podeu ampliar aquesta entrada amb altres informacions que trobeu a la xarxa. Tingueu especial atenció a incloure-hi els enllaços en català que valguin la pena, com ara ressenyes de l'obra.

- 4.** Molt probablement heu vist alguna vegada alguna pel·lícula amb els indis com a protagonistes, tot i que sovint se'ls atorga el paper d'antagonistes. Contesteu de forma raonada aquestes preguntes, amb un mínim de cinc línies per pregunta.

a) Presenteu la pel·lícula que recordeu haver vist.

b) Com hi eren tractats els indis? Eren els bons o els dolents, o no hi havia bons ni dolents? Per què creieu que s'adopta aquest punt de vista?

c) Davant d'una colonització com la que va tenir lloc als actuals EUA durant el segle XIX, quins arguments faríeu servir per demostrar que és lícit defensar la terra i els costums enfront dels colonitzadors?

Resposta oberta.

5. Fixeu-vos en la coberta de *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada* i contesteu les preguntes que hi ha a continuació.

- a) Quins elements visuals en destacaríeu? Per què?

Resposta oberta, centrada en la imatge que contrasta amb el fons groc i la tipografia d'estil manual.

- b) A partir només de la informació que veieu en la coberta, de què us sembla que deu tractar el llibre?

Resposta oberta.

- c) Escriviu algun diari personal? Coneixeu algú que n'escrigui algun? Expliqueu-ho.

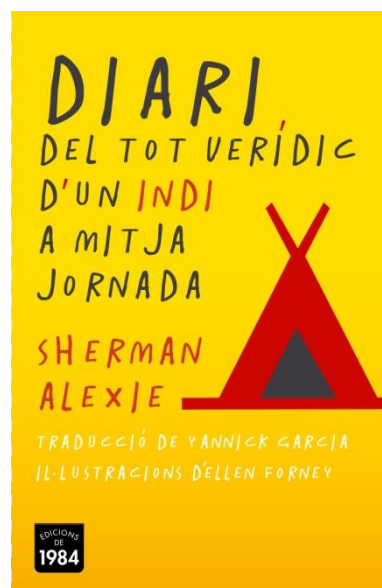
Resposta oberta.

- d) Expliqueu si, a parer vostre, els diaris personals són necessaris o no actualment, atès l'ús constant de les xarxes socials. Argumenteu la vostra opinió.

La resposta és oberta. El docent pot conduir la conversa sobre la coberta, fent atenció als elements que la conformen, començant pel tipus de tipografia; com el tipi, la cabana tradicional, s'ha convertit en un símbol perfectament identificable de la cultura índia malgrat que a la reserva tots viuen en cases normals. També es pot comentar l'horitzó d'expectatives que genera veure la paraula *diari* seguida de la matisació *del tot verídic*.

6. Investigueu una mica sobre els indis. Consulteu les fonts d'informació que tingueu al vostre abast, si convé fent cerca per Internet, i esbrineu per què cada una de les tribus índies dels EUA es consideren a si mateixes nació. En grups de quatre, poseu en comú les conclusions de la vostra recerca i prepareu-les per exposar-les a la resta del grup classe.

Les respostes han de mencionar que originàriament les nacions índies varen signar acords amb Anglaterra i per això els seus hereus es denominen a si

mateixos nacions. Era la fórmula jurídica que s'estilava en els tractats del segle XVIII regits pel dret internacional.

- 7.** Segurament molts de vosaltres heu jugat a un dels jocs indis per excel·lència: aguantar tant de temps com sigui possible mirant fixament un company o companya sense riure. Perd qui rigui abans. Formeu parelles i feu una competició fins arribar a una gran final. Els qui van guanyant s'enfronten successivament entre si fins arribar a l'enfrontament entre els dos finalistes. Sobretot cal recordar que no es pot parlar de cap de les maneres.
- 8.** Per conèixer la vostra predisposició personal abans de començar la lectura de *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada* contesteu aquest test:
 - a)** Us toca un viatge a una reserva índia dels EUA. Què feu?
 - a-** No hi aneu, no en voleu saber res del país del capitalisme, per explotats que estiguin els pobres indis.
 - b-** És el vostre viatge somniat, sortiu corrents de l'institut per celebrar-ho i aneu a buscar les pintures de guerra.
 - c-** Us penseu molt bé com ho fareu perquè no interfereixi en els vostres estudis i sobretot prepareu carmanyoles amb els vostres menjars preferits per si de cas.
 - b)** Els amics proposen fer un sopar fora per celebrar un aniversari...
 - a-** Proposeu quedar-vos a casa i que cadascú porti un plat, si pot ser vegetarià i solidari.
 - b-** Sabeu el restaurant on es fan les millors hamburgueses de la ciutat i amb música autènticament americana, i intentareu fer tot el possible perquè el sopar se celebri allà.
 - c-** Accepteu i espereu que no sigui res massa exòtic. Sabeu que el restaurant de cuina catalana on aneu amb els pares és massa car per a les vostres butxaques.
 - c)** S'ha de celebrar el carnestoltes a l'escola i és el moment d'escollir disfresses.
 - a-** Us és igual el que s'esculli perquè no creieu en les festes que toquen i marca el calendari. El dia que toqui disfressar-se aprofitareu per anar al metge. Llàstima que els doctors no curen les societats.

- b-** Espereu que sigui alguna cosa ben encantadora, proposareu disfressar-vos de personatges d'alguna sèrie, americana per descomptat.
- c-** No us fa gaire gràcia però hi participareu. Us agradaria tornar a fer els pastorets però no us atreviu a dir-ho en veu alta.
- d)** S'ha posat en marxa la publicació d'una revista de l'institut. Heu decidit que no hi participareu perquè...
 - a-** Ja teniu el vostre blog on pengeu el que voleu sense cap mena de censura. Si a algú li pica, que es grati.
 - b-** No es fa en anglès i no hi ha pàgines dedicades a la música d'avantguarda. Jo passo...
 - c-** Ningú no us fa cas quan dieu que cal una mirada local i parlar de les coses que realment importen a la gent de la vostra comunitat.
- e)** A la festa major es demanen voluntaris. Per a quina ocupació us presentaríeu per participar-hi?
 - a-** Únicament per a les feines de solidaritat amb els veïns empresonats per causes polítiques.
 - b-** Per servir a la barra i per ajudar els músics en tot el que calgui.
 - c-** Per posar els guarniments dels carrers, una feina que s'ha de fer en equip i que mostra la sintonia de tots els veïns i tot el que es pot aconseguir amb un esforç col·lectiu.

Majoria de respostes a):

Teniu molt clars els vostres ideals i la vostra forma de vida, amb la fermesa de l'Arnold Spirit, protagonista de *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada*.

Majoria de respostes b):

No hi ha dubte que la cultura anglosaxona us fascina. Potser necessiteu matisar-la llegint com de diferent pot ser la vida a *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada*.

Majoria de respostes c):

Conèixer noves cultures i nous horitzons i la lluita de l'Arnold Spirit per complir els seus somnis segur que us ajudarà a realitzar els vostres. Llegiu el llibre, paga la pena.

II. TOT LLEGINT

Tot i que l'autor no ha agrupat els capítols del llibre en parts de categoria superior, en aquest apartat estructurarem les activitats en diferents parts perquè es puguin anar fent a mesura que avança la lectura. La primera part comprèn des de l'inici del llibre fins al primer dia de classe a Reardan (pàgines 1-61); la segona, des de l'inici de les classes fins a la mort de l'àvia de l'Arnold (pàgines 61-171); i la tercera, des de la mort de l'àvia fins al final de la narració (pàgines 171-238). Aquesta estructura permetrà anar avançant en la lectura i plantejar les activitats a mesura que aquesta es desenvolupa.

Primera part

1. La novel·la arrenca amb una narració en primera persona en què veiem com l'Arnold Spirit, en Junior, es defineix a si mateix. Feu un quadre comparatiu entre les característiques que s'atribueix l'Arnold i les que atribueix al seu amic Rowdy. Trobareu aquesta informació en els capítols primer («El club dels Ulls de Vellut») i tercer («Em diuen senyor Venjança»).

Arnold: Tartamut, nyicris, amb ulleres, dents excessives que obliguen a una intervenció, insegur. Rowdy: fort, molt segur de si mateix, dur, violent.

2. A la pàgina 13 hi ha el primer dibuix dels molts que acompanyen la novel·la.
 - a) Penseu que el dibuix es correspon amb al que heu pogut llegir de la descripció de l'Arnold? Expliqueu per què.
La resposta ha de ser afirmativa. La vinyeta reproduïx les característiques descrites a la novel·la.
 - b) I vosaltres, com sou? Com us presentaríeu davant dels altres? Feu una vinyeta de còmic que us defineixi personalment, prenent com a model la de la pàgina 13 de la novel·la.

La vinyeta ha d'adequar-se al model.

- 3.** La novel·la parla amb molta cruesa de la pobresa, que associa directament a la fam. No es tracta d'una pobresa relativa, sinó d'una pobresa real, com es diu al segon capítol, «Per què dono tanta importància al pollastre!». Per expressar-ho, en Junior recorre a les matemàtiques: «pobresa = nevera buida + panxa buida». La frase (pàg. 16) podria ser perfecta per a una samarreta o una pancarta.

Formeu grups de quatre, llegiu l'Annex 2 i després elaboreu altres definicions possibles de la pobresa, seguint el model de la fórmula matemàtica d'en Junior. Us pot ajudar a contextualitzar la situació aquesta citació de la pàgina 20: «I tampoc és que el pare i la mare nasquessin nedant en l'abundància. No és que es ventilessin la fortuna de la família. Els pares provenien de famílies pobres, que provenien de famílies pobres, i així fins a la primera família pobre».

Activitat de resposta oberta. Es poden enganxar les frases en cartolines o algun altre suport i organitzar una exposició com a forma de conscienciació al voltant de la temàtica que s'hi tracta.

- 4.** A la pàgina 24, en Rowdy es presenta a casa de l'Arnold després de ser apallissat pel seu pare. Quina sensació us produeix la lectura d'aquests fets? Expliqueu-ho en un escrit d'almenys cinc línies.

Resposta oberta. També es deixa a l'elecció del professorat si vol que l'activitat sigui oral o escrita.

- 5.** A la pàgina 31 se'ns diu que a en Rowdy en realitat el que li agradaria seria viure dins dels còmics, formar-ne part. L'Arnold, en canvi, ens escriu el seu diari i, per tant, un relat «totalment verídic». Quan vosaltres escriviu una narració, partiu de la realitat o us baseu sobretot en la fantasia? Argumenteu la resposta.

Resposta oberta.

- 6.** Per què el títol diu que el llibre és un diari? Quins elements del llibre permeten justificar el títol?

Perquè és un text que l'Arnold escriu sobre la seva pròpia vida quotidiana.

Tots els dibuixos, llistes i esquemes, que el narrador adult figura que recupera de la seva adolescència.

- 7.** A la pàgina 32 es pregunta: «Pot passar que el teu millor amic sigui més important que la teva família?». Poseu a debat amb tot el grup classe aquesta qüestió. Dividiu la classe en dos grups, els dels qui contestarien de forma afirmativa i el

dels qui hi respondrien que no. En grups de quatre, elaboreu els arguments que vulgueu defensar. Després poseu-los en comú amb tot el grup. Decidiu qui parlarà inicialment en nom del grup. Exposeu la posició dels dos grups. A partir d'aquí, intervenueu argumentant de forma civilitzada els pros i contres de cada una de les postures.

- 8.** A la pàgina 34 el narrador confessa la seva passió per la masturbació, un dels tabús típics de l'adolescència, igual que el de les relacions sexuals. Contesteu individualment el següent qüestionari.
- a-** Creus que reps prou informació sobre la sexualitat?
 - b-** Qui te la proporciona?
 - c-** Al centre educatiu, es parla obertament de sexualitat?
 - d-** Al centre educatiu, s'ofereix educació sexual a l'alumnat?
 - e-** A casa, la sexualitat és un tabú o en pots parlar obertament?
 - f-** Dins un llibre com aquest, et molesta la confessió de l'Arnold o al contrari la trobes encertada?
 - g-** T'ha sorprès la naturalitat amb què ho ha expressat?

Activitat de resposta oberta. Per evitar rumors es recomana que aquesta informació sigui recollida de forma anònima i que després el professor en comentí els resultats amb els alumnes.

- 9.** A la pàgina 43, el professor de l'Arnold, el senyor P., diu: «Representava que havíem d'aconseguir que volguéssiu deixar de ser indis. Les cançons, les històries, l'idioma, les danses. Tot plegat. No és que intentéssim matar indis. Intentàvem matar la cultura índia».
- a)** a) Coneixeu altres intents de posar fi de forma sistemàtica a una cultura? Referiu-los breument.
- b)** Llegiu els materials de l'Annex 3 i comenteu els paral·lelismes entre els casos que s'hi exposen i amb l'exemple del *Diari*.

Tant en el cas de l'escolarització en francès de l'alumnat de la Catalunya Nord a finals del segle XIX i començaments del XX, com en el de les «generacions perdudes» dels aborígens australians es reproduïx la mateixa intenció d'alienar la cultura dels aprenents, tal com expressa el senyor P. del *Diari*.

Existeix un paral·lelisme més estret entre el cas dels Spokane i dels catalans, ja que és mitjançant el sistema educatiu que es força el canvi cultural. El cas australià és pitjor, perquè hi intervé el segrest.

- c)** La colonització espanyola d'Amèrica podria assimilar-se als exemples vistos? Per què?

Hi ha paral·lelismes amb el cas nord-americà, ja que el resultat de la colonització va ser una minorització molt acusada dels pobles colonitzats, que en molts casos els va conduir al caire de la desaparició, en un procés que pot qualificar-se de genocidi. Els exemples de l'evangelització de Bartolomé de las Casas i Juníper Serra s'aproximen més a l'aculturació.

Segona part

- 1.** En arribar a Reardan, l'Arnold s'ha d'enfrontar amb el racisme i els prejudicis dels seus companys, però també amb els que té ell mateix i amb els seus propis somnis, com ara el d'arribar a la universitat, cosa que no ha fet cap indi abans.
 - a)** En grups de quatre, intenteu contestar aquestes preguntes posant-vos d'acord entre tots.
 - a-** Creieu que hi ha racisme en el vostre entorn personal més immediat? Si contesteu que sí, poseu-ne un exemple. Si la resposta és negativa, justifiqueu-ho.
 - b-** Creieu que una part del racisme prové també del fet que les víctimes accepten la seva situació? Justifiqueu la resposta.
 - c-** Creieu que la universitat pot considerar-se encara un somni al qual poden aspirar els joves com ara vosaltres? Us agradaria anar-hi? La podreu pagar? L'Arnold no s'hi refereix directament, però una de les principals conseqüències de la pobresa és no poder fer estudis superiors.
 - b)** Poseu en comú les respostes de cada grup i debateu-les si cal.
- 2.** Quan arriba a Reardan, una de les primeres coses que haurà de fer en Junior es presentar-se a la secretaria i també als seus companys. Imagineu que acabeu de canviar d'institut a mitjan curs.
 - a)** Escriviu un diàleg de tipus formal entre vosaltres i el director del centre el primer dia de classe. Ha de tenir unes quinze ratlles.

- b)** Escriviu un diàleg de presentació de tipus informal amb els qui seran els vostres nous companys i companyes. Ha de tenir unes quinze línies.
 - c)** Per parelles, prepareu la interpretació dels dos diàlegs i després executeu-la davant el grup classe.
- 3.** A les pàgines 95 i 96 l'Arnold explica les immenses dificultats que té per arribar a l'institut cada dia, molt sovint havent de fer bona part del trajecte a peu. És inevitable pensar en un documental molt interessant sobre la força de voluntat que tenen molts nens i nenes per anar a l'escola que es diu *Camí a l'escola*. Us proposem que mireu la pel·lícula i reflexioneu sobre el luxe i el privilegi que suposa poder anar a l'institut tal com ho fem actualment a casa nostra.

Es demana al docent que, en el debat posterior, interactuï posant en relleu la importància del sistema educatiu i com és de valorada la formació als països que apareixen al documental. També, en centres petits (per exemple d'una sola línia) es pot intentar fer una activitat de tota la comunitat educativa i implicar els pares en el visionament conjunt de la pel·lícula i el debat posterior.

- 4.** A la pàgina 101 l'Arnold defineix uns quants personatges de diferents àmbits que han passat a la història i que ell considera friquis. Sabeu qui són i què han fet?

- a)** Relacioneu les dues columnes amb una fletxa.

Emily Dickinson

Teoria de la relativitat

Albert Einstein

Poesia

Miquel Àngel

Capella Sixtina.

Emily Dickinson: Poesia. Albert Einstein: Teoria de la relativitat. Miquel Àngel: Capella Sixtina.

- b)** Especifiqueu, per a cada personatge de l'apartat anterior, almenys un motiu pel qual se'l pugui considerar friqui.

Resposta oberta.

- c)** Completeu la llista amb tres personatges famosos més que conegueu i que pugueu considerar també friquis. Per a cada personatge, assenyaieu per quina raó és conegut i quin motiu, al vostre entendre, el fa friqui.

Resposta oberta. Per exemple: Steve Jobs, conegut per crear els productes de la marca Apple, era un apassionat dels ginys de tota mena; Salvador Dalí, famós per la seva pintura surrealista, cultivava una imatge extravagant.

- 5.** A les pàgines 102 i 103 l'Arnold parla amb en Gordy –el noi més saberut de Reardan– sobre el paper de la lectura i dels llibres i acaba dient que dibuixa còmics «per entendre el món». En parelles, elaboreu un còmic d'entre 8 i 12 vinyetes que expliqui de què va *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada* i quina sensació us ha produït la seva lectura.

Resposta oberta. Aquesta activitat també pot donar lloc a una exposició.

- 6.** A les pàgines 106 i 107 l'Arnold rep un correu electrònic de la seva germana. Redacteu individualment el correu de resposta que podria haver escrit l'Arnold. No us oblideu d'imitar-ne l'estil.

Resposta oberta.

- 7.** A l'Arnold li encanta fer llistes, com ja podeu anar comprovant al llarg del llibre. I un dels temes més recurrents és el de la pobresa.

a) Individualment, feu una llista de tot el que creieu que teniu vosaltres que mai podrà tenir un indi com l'Arnold.

Resposta oberta.

b) Compareu la llista amb la dels vostres companys de classe i responeu aquesta pregunta: Tots aquests objectes que no pot tenir l'Arnold, us fan realment més feliços? Argumenteu la resposta.

Resposta oberta.

- 8.** A la pàgina 139, parlant amb el seu company Gordy, l'Arnold diu:

— Ja, ja, però hi ha indis que creuen que per fer alguna cosa bona a la vida t'has de fer el blanc. Hi ha indis que fins i tot creuen que et tornes blanc quan intentes fer alguna cosa bona a la vida, si al final te'n surts.

La frase demostra que el racisme no és només una qüestió unidireccional sinó que hi ha moltes menes de racisme. Busqueu entre tots exemples de racisme invers (de l'indi cap al blanc, en aquest cas) en els vostres entorns més immediats i reflexioneu sobre les múltiples formes de racisme que hi pot haver en una societat.

Tercera part

En aquesta tercera part, la història s'endureix encara més amb la presència habitual de la mort i també amb una de les principals xacres dels indis americans: l'alcoholisme.

1. En el capítol «... i les bruixes van de dol» (pàg. 158-159) assistim a la manifestació més gran de l'alcoholisme del pare de l'Arnold:

a) La veu narrativa en quina persona gramatical apareix?

El capítol manté el narrador en primera persona.

b) Quin tipus de discurs, directe o indirecte, hi predomina? Argumenteu la vostra resposta.

Alterna els fragments de discurs directe amb la transcripció dels diàlegs que manté amb el seu pare.

c) Quin temps verbal predomina en la narració?

Els verbs estan majorment en passat i emprant la forma perifràstica.

d) Descriviu el tipus de diàleg que apareix en el capítol esmentant-ne les característiques corresponents a llargada i acotacions.

Els diàlegs es basen en frases molt curtes i majoritàriament amb poques acotacions, però sí que s'utilitzen quan pot haver-hi alguna mena de dubte sobre qui està parlant en cada moment.

2. El capítol «Rojos contra blancs» (pàg. 160-166) és el capítol en el qual l'Arnold parla de la mort de la seva àvia, atropellada per un indi borratxo.

a) Fixeu-vos bé com està narrat aquest capítol i relacioneu els elements del següent quadre:

Verbs d'acció	Alentiment de la narració
Diàleg	Presència de personatges
Frases curtes	Progressió de la narració
Oracions subordinades	Ritme trepidant

Verbs d'acció - Passen coses

Diàleg - Presència dels personatges

Frases curtes - Ritme trepidant

Oracions subordinades - Alentiment de la narració.

b) Quins d'aquests elements són presents en aquest capítol?

En tot el llibre predominen les frases curtes i, per tant, el ritme és ràpid, tot i que en aquest una mica menys. El diàleg hi apareix poc.

- c) En relació amb aquestes característiques narratives, aquest capítol és diferent de la resta del llibre? Per què?

No és essencialment diferent de la resta del llibre. Hi ha un predomini de la narració i, sobretot, el ritme determinat per les frases curtes. També hi ha presència de diàlegs, tot i que no hi predomina.

3. En els darrers capítols i com a resultat de la seva amistat amb en Gordy, l'Arnold es va fent cada vegada més lletraferit. Si al principi havia esmentat Emily Dickinson, a la part final del llibre hi apareixen Eurípides, un clàssic del segle v aC, i Tolstoi, un escriptor rus del segle XIX.

- a) Individualment, esbrineu qui són aquests tres escriptors i en què consisteix la seva obra.

Emily Dickinson: Poetessa estatunidenca (1830-1866). De vida puritana, la seva obra va començar a ser publicada el 1890 per la seva germana, tot i que no va ser valorada fins després de la Primera Guerra Mundial. L'obra consta d'uns 1700 poemes, de llenguatge concís i dens, amb imatges poètiques basades en la intuïció.

Eurípides: Dramaturg grec (480-406 aC). Autor de quaranta obres de teatre, de les quals se'n conserven dinou. Esquerp de caràcter, va intentar despertar terror i pietat en el públic. Incomprès en vida, Eurípides no va veure com les seves obres es reposaven amb èxit després de la seva mort. És el dramaturg de les passions, de l'amor i de la gelosia, concebuts com a forces irresistibles, tràgiques.

Lev Tolstoi: Novel·lista rus (1828-1910). D'origen noble, va dedicar la seva vida a l'educació, l'escriptura i la reflexió filosòfica i moral. La seva evolució intel·lectual va portar-lo a renegar de les formes de vida pròpies del tsarisme i a optar per una existència cristiana no violenta. Autor de novel·les emblemàtiques del realisme com *Guerra i pau* i *Anna Karènina*.

- b) Esmenteu algun altre escriptor clàssic que us agradi. Digueu qui és i què caracteritza la seva obra.

Resposta oberta.

- 4.** A les pàgines 184 i 185 hi ha algunes de les llistes que agraden tant a l'Arnold. Feu el mateix:
- a)** a) Individualment, elaboreu les vostres pròpies llistes de:
 - a-** La gent que m'ha fet més feliç a la vida.
 - b-** Les cançons més alegres.
 - c-** El que m'agrada més menjar.
 - d-** Els meus llibres preferits.
 - e-** Els meus jugadors de bàsquet preferits.
- Resposta oberta.**
- b)** Lliureu les vostres llistes en un full sense el vostre nom i, un cop tornades a repartir aleatòriament, torneu-les a llegir en veu alta. Penseu quins elements de cada llista són els que es repeteixen més.
- 5.** La mort és una presència molt constant en aquesta tercera part del llibre i es tracta amb una cruesa i una gran brutalitat: «Tinc catorze anys i he anat a quaranta-dos funerals». Segur que a la vostra aula hi ha alumnes de procedències molt diverses. Expliqueu quins són els ritus i costums funeraris que coneixeu de la vostra pròpia família a partir de la vostra pròpia experiència.
- Resposta oberta.**

III DESPRÉS DE LLEGIR

Per compartir la lectura

1. *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada* destaca, des del punt de vista estilístic, per unes frases curtes separades per punt i a part, en què sovint apareixen verbs d'acció. Proposeu una explicació lògica d'aquest estil, tenint en compte el tipus de document que representa que és el llibre tal com apareix esmentat en el títol.

Les frases curtes s'associen amb l'escriptura del diari per part de l'Arnold. És una escriptura aparentment irreflexiva, dispersa, que sembla no tenir gaire cura de la correcció formal i que correspon a un adolescent. És un recurs expressiu del narrador perquè la novel·la guanyi versemblança.

2. Com ja sabeu, Sherman Alexie també és guionista i director de cinema. Assageu les possibilitats d'adaptar la novel·la al llenguatge audiovisual. Formeu grups de quatre o sis i trieu un capítol per representar i enregistrar seguint aquesta pauta:
 - a) Adapteu el capítol al llenguatge teatral reescrivint-lo en forma de diàleg.
 - b) Decidiu el rol de cada integrant del grup tenint en compte que haureu de lliurar la vostra representació en un vídeo d'entre 3 i 4 minuts.
 - c) Assageu la representació fins que considereu que us surt bé.
 - d) Executeu la representació i enregistreu-la.
 - e) Munteu el vídeo, allotgeu-lo en línia i compartiu-ne l'adreça.
3. Fixem-nos per un moment en els personatges de la novel·la. Heu aconseguit sentir-vos identificats amb algun d'ells? Amb quin i per què? Si no heu arribat a identificar-vos amb cap dels personatges del llibre, expliqueu als vostres companys per què penseu que no heu pogut connectar-hi.

Resposta oberta.

4. En què es diferencia aquest llibre d'un diari convencional? Feu una llista raonada de les diferències.

L'estructura per capítols i no per dates evidencia que es tracta d'una novel·la i no d'un diari. El temps verbal predominant és un passat més o menys allunyat del moment en què parla el narrador; en el diari és un passat immediat. S'utilitza l'estil directe en la transcripció de diàlegs, que no és habitual en el diari.

5. Ara que ja heu llegit el llibre fins al final, quina relació podeu establir entre la coberta i el contingut de la novel·la? Diríeu que ha complert les expectatives que us havíeu fet de la novel·la abans de començar a llegir-la? Raoneu la resposta.

Dels tres elements que destaquen de la coberta, les paraules *diari* i *indi* i la icona del tipi, l'habitatge tradicional, són els que més clarament remetent al contingut de la novel·la. Sí que tracta dels indis, però no és un diari, sinó una novel·la, tot i que el narrador adult recupera material «autèntic» de quan era jove: els còmics, les llistes, etc. Respecte a la veracitat anunciada al títol, sembla tractar-se sobretot d'un reclam per atreure l'atenció lectora. L'expressió «a mitja jornada» fa referència al canvi que experimenta l'Arnold durant la novel·la, en el sentit que només viu com un indi quan és a la reserva i s'ajusta prou, bé que de manera figurada, al contingut de la novel·la.

6. Al llarg del llibre segurament us heu trobat moltes paraules de la cultura índia. Localitzeu-les al llarg del text, feu-ne la llista i busqueu-ne el significat fent servir diccionaris i enciclopèdies en línia.

Amulet: Objecte al qual és atribuïda supersticiosament una virtut preservadora.

Cavall: Animal usat tradicionalment pels indis com a muntura, per a la caça, la guerra i els desplaçaments nòmades.

Dances de guerra: Balls tradicionals indis d'origen ritual de preparació de la batalla o de celebració de la victòria. Simulen un combat i incorporen forts ritmes de percussió.

Guerrer: Esperit bel·licós propi del caràcter tradicional indi relacionat amb les guerres endèmiques. Defineix el caràcter del sexe masculí.

Pelloja: Indígena de l'Amèrica del Nord, indi; el terme al·ludeix al to de pell per oposició al color de la pell d'origen europeu, blanc.

Pow-wow: Aplec festiu d'indis consistent a cantar, ballar i honorar la seva cultura. Té un origen religiós.

Reserva: En alguns països colonitzats, territori reservat als aborígens, que hi resideixen segons un estatut especial. Les reserves índies del Canadà. (DIEC2)

Tribu: Agrupació de famílies o clans que ocupen un territori propi i constitueix una entitat autònoma des del punt de vista social i polític.

Xaman: Sacerdot que, per mitjà de tècniques extàtiques, practica l'endevinació i les cures mèdiques.

Per saber-ne més

En aquest apartat us proposem tres reflexions de tres temes que han aparegut en algun moment al llarg del llibre: l'alcoholisme, l'excel·lència i l'amor dels pares.

1. L'alcoholisme és un dels principals problemes de la societat índia. Llegiu l'article en línia «Els indis Lakota es retiren dels tractats signats amb els Estats Units» i contesteu aquestes qüestions:

a) Enumereu els problemes socials i les magnituds que afecten els lakotes.

Expectativa de vida masculina, 44 anys; mortalitat més alta dels EUA; més del 50% d'adults, malalts o addictes; taxa de tuberculosi 800% més alta que la dels EUA; alcoholisme, 80% de les famílies; ingressos mitjans: 2600-300 \$ anuals; 97% de la població sota el llindar de pobresa; 85% d'atur; llengua lakota al límit de la desaparició.

b) Feu una valoració d'aquests problemes socials comparant-los amb la incidència que tenen en la nostra societat.

Resposta oberta.

2. L'Arnold fa tot el seu sacrifici a la recerca de l'excel·lència: simplement vol ser millor per tenir un futur millor, i sap que això passa per una educació de major qualitat i per intentar arribar a la universitat.

a) Llegiu l'article en línia «El nombre de joves catalans que han emigrat des de l'any 2009 creix un 71,17%», i seleccioneu les idees que us cridin més l'atenció.

b) A partir de les idees seleccionades, redacteu un text d'unes 150 paraules en què exposeu el vostre punt de vista sobre la capacitat de l'educació de millorar la vida de les persones.

Resposta oberta.

3. La novel·la també presenta els pares de l'Arnold com persones amb molts problemes, però que sobretot escolten i estimen el seu fill.

a) Feu una llista de les principals virtuts i dels principals defectes del pare i la mare de l'Arnold.

El número entre parèntesis indica la pàgina en què s'especifica la qualitat.

Mare. Virtuts: Gran lectora (20), estima els seus fills i vol el millor per a ells (54, 215), bona cuinera (109), seriosa (173).

Defectes: menteix (17), exalcohòlica (54), ploranera (97,216).

Pare: Virtuts: aficionat al saxo (21), estima els seus fills i vol el millor per a ells (54, 224), generós (63, 159), humorista (110), tolerant (166), coneix històries tradicionals (232).

Defectes: alcohòlic (21, 158), perdedor (63, 219).

- b)** Redacteu un text d'unes 150 paraules explicant al vostre parer quines haurien de ser les millors qualitats dels pares i què haurien d'evitar de fer mai als fills.

Resposta oberta.

BIBLIOGRAFIA

Llibres

ALEXIE, Sherman. *Diari del tot verídic d'un indi a mitja jornada*. Barcelona: Edicions de 1984, 2014.

Nosaltres som una part de la terra. Palma de Mallorca: José J. De Olañeta, Editor, 2002.

VERDAGUER, Pere. *Qui sem els catalans del nord*. Perpinyà: Arrels, 1992.

En línia

BONET, Lluç. «"Parlez français, soyez propres" Per una relectura del conflicte lingüístic escolar nord-català a finals del segle XIX». *Llengua, societat i comunicació*, núm. 12. 2014 <http://revistes.ub.edu/index.php/LSC/article/view/10312/pdf_1> [Consulta: octubre de 2015]

«El nombre dels joves catalans que han emigrat des de l'any 2009 creix un 71,17% segons Avalot: joves d'UGT». *El diari del treball*. <<http://diaritreball.cat/el-nombre-de-joves-catalans-que-han-emigrat-des-de-lany-2009-creix-un-7117-segons-avalot-joves-dugt/>> [Consulta: octubre de 2015]

«La pobresa infantil s'accentua i es fa crònica». *El Punt Avui*. 6 de juny de 2015. <<http://www.elpuntavui.cat/article/2-societat/5-societat/864272-la-pobresa-infantil-saccentua-i-es-fa-cronica.html>> [Consulta: octubre de 2015]

SORT, Josep. «Els Indis Lakota es retiren dels tractats signats amb els Estats Units». *llibertat.cat*. <<https://www.llibertat.cat/2007/12/els-indis-lakota-es-retiren-dels-tractats-signats-amb-els-estats-units-3052>> [Consulta: octubre de 2015]

VITAL, Ferran. «Genocidi australià». *Sàpiens*. <<http://blogs.sapiens.cat/historiadorvital/2010/11/24/genocidi-australia/>> [Consulta: octubre de 2015]

ANNEXOS

Annex 1. Nosaltres som una part de la Terra. Missatge del Gran Cabdill Seattle al president dels Estats Units d'Amèrica l'any 1855¹

L'Estat de Washington, al nord-oest dels Estats Units, fou la pàtria dels duwamish, un poble que —com tots els indis— es considerava part de la naturalesa, la respectava i la venerava, i des de feia moltes generacions, hi vivia en harmonia.

L'any 1855, el catorzè president dels Estats Units, el demòcrata Franklin Pierce, proposà als duwamish que venguessin les seves terres als colons blancs i que ells se n'anessin a una reserva. Els indis, això, no ho entengueren. Com es podia comprar i vendre la terra? Per a ells, l'home no pot posseir la terra, com tampoc pot ser amo del cel, de la frescor de l'aire o de la lluïssor de l'aigua.

El cabdill Seattle, el gran cap dels duwamish, donà la resposta, a petició del gran cabdill dels blancs, amb un discurs la saviesa, crítica i prudent esperança del qual encara avui, 140 anys després, ens sorprèn i admira.

[...]

El Discurs

El Gran Cap de Washington ens envià un missatge dient que desitjava comprar la nostra terra.

El Gran Cap també ens envià paraules d'amistat i de bona voluntat. Això és un gest amistós per part seva, ja que sabem que ell no necessita la nostra amistat.

Però considerarem la seva oferta, perquè sabem que, si no la venem, potser vindrà l'home blanc amb les seves armes i s'apoderarà de la nostra terra. Qui pot comprar o vendre el cel o l'escalfor de la terra?

No ens ho sabem imaginar, si nosaltres no som amos de la frescor de l'aire, ni de la lluïssor de l'aigua. Com podria comprar-nos-la, ell? Mirarem de prendre una decisió.

Segons el que digui el Gran Cabdill Seattle, el Gran Cap de Washington pot deixar-ho córrer, de la mateixa manera que el nostre germà blanc, en el transcurs de les estacions, pot deixar-ho córrer.

Les meves paraules són com les estrelles, mai s'extingeixen. Cada part d'aquesta terra és sagrada per al meu poble, cada agulla brillant dels avets, cada platja de sorra, cada

¹ La font del text que reproduïm és la traducció publicada per Olañeta editor (vegeu l'apartat bibliogràfic).

boira en el bosc fosc, cada clariana del bosc, cada insecte brunzinaire, és sagrat per al pensar i el sentir del meu poble. La saba que puja pels arbres duu el record del Pell-Roja. Els morts dels blancs obliden la terra on van néixer quan desapareixen per anar a vagar per les estrelles. Els nostres morts mai no obliden aquesta meravellosa Terra, ja que és la mare del Pell-Roja. Nosaltres som una part de la Terra, ja que és la mare del Pell-Roja. Nosaltres som una part de la Terra, i ella és una part de nosaltres. Les flors oloroses són les nostres germanes, el cérvol, el cavall, la gran àguila, són els nostres germans. Les altures rocalloses, les praderies suaus, el cos ardorós del poltre i de l'home pertanyen tots a la mateixa família. Per això, quan el Gran Cap de Washington ens va fer saber que volia comprar la nostra terra, exigia massa de nosaltres.

El Gran Cap ens comunicava que volia donar-nos un lloc on poguéssim viure còmodament. Ell seria el nostre pare, i nosaltres seríem els seus fills. Però, serà possible, això, alguna vegada? Déu estima el vostre poble, i ha abandonat els seus fills rojos.

Ell ha enviat màquines per ajudar l'home blanc en el seu treball i construeix per a ell grans pobles. Ell fa que la vostra gent sigui cada cop més poderosa, dia rere dia. Aviat envaireu la terra, com rius que es desborden des de gorges muntanyenques a causa d'una pluja inesperada.

El meu poble és com un corrent desbordat, però sense retorn. No, nosaltres som de races diferents. Els nostres fills no juguen plegats, i els nostres ancians no contenen les mateixes històries. Déu us és favorable, i nosaltres som com orfes. Meditem sobre la vostra oferta de comprar-nos la terra. No serà fàcil, perquè aquesta terra és sagrada per a nosaltres.

Ens sentim alegres en aquest bosc. No sé per què, però la nostra manera de viure és diferent de la vostra.

L'aigua cristal·lina que brilla en rierols i riu no és tan sols aigua, sinó la sang dels nostres avantpassats. Si us venem la nostra terra, heu de saber que és sagrada, i que els vostres fills aprenguin que és sagrada i que tots els reflexos passatgers de les aigües clares són els fets i les tradicions que refereix el meu poble.

El murmuri de l'aigua és la veu dels meus avantpassats. Els rius són germans nostres, ells ens apaguen la set. Els rius porten les nostres canoes i alimenten els nostres fills.

Si venem la nostra terra, heu de recordar i ensenyar als vostres fills que els rius són germans nostres —i vostres—, i que des d'ara haureu de donar els vostres béns als rius, com també a altres germans vostres.

El pell-roja sempre s'ha apartat de l'exigent home blanc, igual com la boira del matí cedeix, en les muntanyes, davant el sol naixent. Però les cendres dels nostres avantpassats, llurs tombes, són terra santa, i per això aquests turons aquests arbres, aquesta part de la Terra, ens són sagrats.

Sabem que l'home blanc no entén la nostra manera de pensar. Per a ell, una part de la Terra és igual que qualsevol altra, ja que ell és un estrany que arriba de nit i s'empara d'allò que necessita de la Terra.

La Terra no és la seva germana, sinó la seva enemiga, quan l'ha conquerida, torna a cavalcar.

Abandona la tomba dels seus avantpassats, i tant li és. Roba la terra dels seus fills, i res no li importa. Oblida les tombes dels seus pares i els drets de naixença dels seus fills. Tracta la seva mare, la Terra, i el seu germà, el Cel, com si fossin coses que es poden comprar i arrabassar, i que es poden vendre, com ovelles o perles brillants.

Famolenc, s'empassa la terra i no deixarà res, tan sols un desert.

No ho sé, però la nostra forma de ser és diferent de la vostra.

La vista de les vostres ciutats fa mal als ulls del pell-roja. Potser perquè el pell-roja. Potser perquè el pell-roja és un salvatge i no ho entén. No hi ha cap mena de silenci en les ciutats dels blancs, no hi ha cap lloc on es pugui sentir créixer les fulles a la primavera i el brunzit dels insectes.

Però tal vegada això és perquè tan sols sóc un salvatge i no entenc res.

La xerrameca només ens fa mal a les orelles. Què és la vida, si no es pot sentir el crit solitari del siboc o el raucar de les granotes quan es fa de nit en el llac? Jo sóc un pell-roja i no ho entenc.

L'indi pot sentir la suau remor del vent que bufa sobre la superfície del llac, i l'alè del vent net per la pluja matinal o carregat de la fragància dels pins.

L'aire té un gran valor per al pell-roja, ja que totes les coses participen del mateix alè: l'animal, l'arbre, l'home, tots participen del mateix alè. L'home blanc sembla no parar esment en l'aire que respira, a semblança d'un home que és mort des de fa dies i no sent la fetor.

Però, si us venem la nostra terra, no oblideu que per a nosaltres l'aire té un gran valor, que l'aire comparteix el seu esperit amb tota vida. El vent va donar als nostres pares el seu primer alè i rep el seu darrer sospir. I el vent també insuflarà la vida als vostres fills. Si us veníem la nostra terra, hauríeu de tenir-ne cura com d'un tresor, com un lloc on també l'home blanc sàpiga que el vent bufa suaument sobre les flors de la praderia.

Jo sóc un salvatge, i és així com entenc les coses. He vist mil bisons putrefactes, abandonats per l'home blanc. Els van matar des d'un comboi que passava.

Jo sóc un salvatge i no puc comprendre com el cavall de ferro que treu fum és més poderós que el bisó, al qual només matem per tal de conservar la vida.

Què és l'home, sense animals? Si tots els animals desapareguessin, l'home també moriria per la gran solitud del seu esperit.

Allò que esdevé als animals, després també esdevé als homes. Totes les coses estan estretament unides.

Allò que esdevé a la Terra, també esdevé als fills de la Terra. Heu d'ensenyar al vostres fills que el sòl que tenen sota els peus conté les cendres dels nostres avantpassats.

Per tal que respectin la Terra, expliqueu-los que la Terra conté les ànimes dels nostres avantpassats. Ensenyeu als vostres fills allò que nosaltres ensenyem als nostres: que la Terra és la nostra mare.

Allò que esdevé a la Terra, esdevé també, als fills de la Terra. Quan els homes escupen a la Terra, s'escupen a ells mateixos. Nosaltres sabem que la Terra no pertany als homes, sinó que l'home pertany a la Terra. Això ho sabem molt bé. Totes les coses estan unides entre elles, com la sang que uneix una mateixa família. Tot està unit.

Allò que esdevé a la Terra, esdevé, també, als fills de la Terra.

L'home no va crear el teixit de la vida, tan sols n'és un fil. Allò que feu a aquest teixit, us ho feu a vosaltres mateixos. No, el dia i la nit no poden viure plegats. Els nostres morts continuen vivint en els dolços rius de la terra i retornen amb el pas suau de la primavera, i la seva ànima va amb el vent, que bufa arrissant la superfície del llac.

Considerarem la possibilitat que l'home blanc ens compri la terra.

Però el meu poble pregunta: què és el que vol l'home blanc? Com es pot comprar el cel, o l'escalfor de la terra, o la velocitat de l'antílop? Com us podem vendre aquestes coses, i com podreu comprar-les? És que, per ventura, podeu fer el vulgheu amb la Terra, tan sols perquè un pell-roja signi un tros de paper i el doni a l'home blanc?

Si nosaltres no posseïm la frescor de de l'aire, ni la llüïssor de l'aigua, com ens ho podreu comprar?

És que, per ventura, podeu comprar els bisons, quan ja n'heu mort el darrer?

Considerarem la vostra oferta. Sabem que si no us la venem vindrà l'home blanc i s'emprarà de la nostra terra. Però nosaltres som uns salvatges.

L'home blanc, que va l'encalç del poder, ja es creu que és Déu, a qui pertany la Terra. Com pot un home apoderar-se de la seva mare?

Considerarem la vostra oferta de comprar la nostra terra. El dia i la nit no poden viure plegats. Considerarem la vostra oferta d'anar a una reserva. Volem viure a part i en pau. Tant ens fa on passarem la resta dels nostres dies.

Els nostres fills veuran els seus pares submisos i vençuts. Els nostres guerrers estan avergonyits.

Després de la derrota passaran els dies ne la folgança i s'enverinaran el cos amb menjars dolços i begudes fortes.

Tant ens fa on passarem la resta dels nostres dies. Ja no en queden gaires. Tan sols unes quantes hores i un parell d'hiverns, i no quedarà cap fill de la gran nissaga que en altres temps va viure en aquesta terra i que ara, en petits grups, viu dispersa pel bosc i gemega sobre les tombes del seu poble, que en altre temps fou tan poderós i ple d'esperança com el vostre.

Però, per què ens hauríem d'afligir per la desaparició d'un poble? Els pobles estan formats per homes. És així. Els homes apareixen i desapareixen com les ones del mar. Ni tan sols l'home blanc, el Déu del qual camina al seu costat i parla amb ell i com l'amic a l'amic, pot alliberar-se del destí comú. Potser serem germans. Esperem veure-ho.

Tan sols sabem una cosa —que potser algun dia l'home blanc també descobrirà—, i és que el nostre Déu és el mateix que el seu. Vosaltres us penseu que el posseïu —igual com intenteu posseir la nostra terra—, però no podeu. És el Déu de tots els homes, tant dels pells-roges com dels blancs. Ell estima molt aquesta Terra, i el qui atempta contra ella menysprea el seu Creador.

També els blancs desapareixeran, i potser abans que altres estirps.

Continueu contaminant el vostre lliur, i una nit morireu en la vostra pròpia caiguda. Però en desaparèixer, brillareu com el foc del Déu poderós, que us va dur a aquesta terra i us va destinar a dominar el pell-roja en aquesta terra.

Aquest destí és per a nosaltres un enigma. Quan tots els bisons hagin mort, els cavalls salvatges hagin estat domesticats i el racó més secret del bosc estigui envaït pel soroll de molts homes, i la visió dels turons estigui embrutada per fils parlants, quan desaparegui el bosc espès i l'àguila se n'hagi anat, això significarà dir adéu al poltre veloç i a la cacera. El final de la vida —i el començament de la supervivència. Déu us concedí el domini sobre els animals, els boscos i els pells-roges per un determinat motiu. I aquest motiu és un enigma per a nosaltres. Tal vegada ho podríem comprendre si sabéssim què és el que somia l'home blanc, quins ideals ofereix als fills en les llargues nits d'hivern, i quines visions li bullen a la imaginació i guien els seus passos per al dia de demà. Però nosaltres som salvatges, i els somnis de l'home blanc ens estan amagats, i perquè ens ho estan, seguirem el nostre propi camí.

Puix, abans de tot, nosaltres estimem el dret de cada ésser humà a viure tal com desitja, encara que sigui d'una manera molt diferent de la dels seus germans. No és gaire el que ens uneix. Considerarem la vostra oferta. Si acceptem, serà tan sols per assegurar-nos la reserva que ens heu promès. Potser allà podrem acabar els pocs dies que ens queden vivint a la vostra manera.

Quan l'últim pell-roja d'aquesta terra desaparegui i el seu record sigui solament l'ombra d'un núvol que travessa la planúria, encara serà viu l'esperit dels meus avantpassats en aquestes ribes i aquests boscos.

Puix ells estimaven aquesta terra com el nadó estima el batec del cor de la seva mare. Si us arribem a vendre la nostra terra, estimeu-la, com nosaltres l'hem estimada.

Tingueu cura d'ella, com nosaltres n'hem tingut, i conserveu el record d'aquesta terra tal com us la lliuràrem.

I amb totes les vostres forces, el vostre esperit i el vostre cor, conserveu-la per als vostres fills, i estimeu-la, tal com Déu ens estima a tots. Hi ha una cosa que sabem: que Déu és el mateix Déu. Aquesta Terra és sagrada per a Ell. Ni tan sols l'home blanc es pot deslliurar del destí comú.

Potser som germans.

Esperem veure-ho.

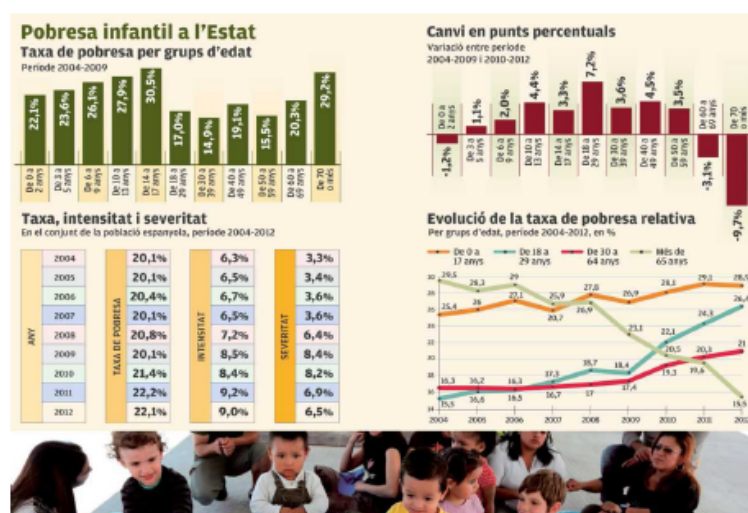
Annex 2

EL PUNT AVUI+

SOCIETAT Madrid - 6 juny 2015 2.00 h

La pobresa infantil s'accentua i es fa crònica

- Un de cada tres infants de l'Estat és pobre i un de cada deu viu en situació de pobresa severa
- Una prestació de 1.000 euros a l'any per fill permetria treure uns 400.000 menors de la precarietat, segons un estudi

Infografia

REDACCIÓ

Un de cada deu menors de l'Estat –uns 840.000 infants– viu en una situació de pobresa crònica i es farà gran en aquesta situació de precarietat econòmica si no hi ha una aposta real de les administracions per polítiques de suport a les famílies. És una de les conclusions de l'estudi *Infància, pobresa i crisi econòmica*, que forma part de la Col·lecció d'Estudis Socials de l'Obra Social La Caixa i que es va presentar ahir a Madrid.

La investigació s'ha fet amb dades de l'Institut Nacional de Estadística (INE) entre el 2004 i el 2012 i evidencia que la cronificació de la pobresa infantil es produeix sobretot en llars on hi ha una parella i dos fills, perquè en molts casos tenen ingressos inferiors a 632 euros. Pel que fa a edats, el risc de pobresa és més elevat en la franja entre els 14 i els 17 anys, i també entre els fills de famílies monomarentals, nombroses o amb pares procedents de fora d'Europa.

L'autora del treball, la doctora en economia aplicada de la Universitat de Girona Sara Ayllón, va recordar que la taxa de pobresa infantil a l'Estat és la més elevada de tots els països de la Unió Europea, i només és inferior a la de Romania. Tot i ser dades del 2012, Ayllón va assegurar que els resultats són totalment extrapolables a l'actualitat, perquè, “per desgràcia, la situació no ha canviat gaire”.

Vist el panorama de precarietat que presenta l'estudi, l'autora calcula que amb una ajuda de 1.000 euros a l'any per infant, condicionada a la renda i destinada a les llars en situació de pobresa, s'aconseguiria treure més de 400.000 menors de l'exclusió. Calcula, a més, que això significaria un 0,9% de la inversió social.

L'exemple d'Europa

En la qüestió d'un possible suport econòmic per a llars on hi ha infants, Ayllón va recordar que ja existeix en molts països europeus, sobretot en els casos de famílies monoparentals i nombroses.

L'estudi fa un seguiment de les famílies durant quatre anys –s'anomena pobresa dinàmica– i conclou que el 44% de les criatures han viscut en la precarietat en algun moment i que una de cada deu és pobra durant tot aquest període. “Aquests nens probablement ja eren pobres abans i ho continuen sent després d'aquests quatre anys analitzats”, va assenyalar la investigadora, que va insistir que, si no reben cap suport, el més probable és que es “passin la infància i l'adolescència en la pobresa”.

Quan els pares no treballen, les taxes de pobresa i privació oscil·len entre el 50% i el 70%. Així, a les llars monoparentals amb el progenitor a l'atur és de 54%, i si treballa, del 30%. A les llars amb els dos pares a l'atur és del 69% i en les que com a mínim n'hi ha un que treballa, del 34%.

“Els infants són els més perjudicats pels problemes derivats de la crisi econòmica i entre les causes hi ha la falta d'una política familiar forta”, va indicar Ayllón, que, a més de l'atur, també es va referir a les conseqüències negatives per a les famílies de les elevades taxes d'atur, així com de la caiguda de la majoria dels salaris.

I, pel que fa al futur, també va llançar un advertiment: “Néixer i créixer en una llar pobra té conseqüències molt greus a llarg termini. Per començar, d'adults tindran menys salut i menys oportunitats en el mercat de treball.” Ayllón va explicar que la taxa de pobresa infantil ja era un problema a l'Estat abans de la crisi econòmica i en els últims anys s'ha agreujat. Un dels problemes és que el sistema de prestacions actual està pensat per reduir la pobresa entre els adults més que no pas en el col·lectiu de menors.

840.000

menors

vivien l'any 2012 en situació de pobresa crònica; és a dir, un de cada deu infants de l'Estat.

1

de cada quatre

infants pobres de l'Estat té tant el pare com la mare sense feina ni ingressos.

10

per cent

dels infants viuen en una llar que ha hagut d'ajornar el pagament de les factures de l'aigua, la llum i el gas.

Mig milió de nens i nenes pobres a Catalunya

Una diagnosi similar ha fet l'observatori d'Unicef Catalunya: prop de mig milió d'infants viuen en situació de pobresa, segons un informe presentat fa pocs dies. La pobresa i la situació d'exclusió social entre els menors de 18 anys –assenyala l'informe– va augmentar fins al 33% a Catalunya l'any 2014, uns tres punts per sobre respecte a l'any 2013.

I no només això: segons Unicef, les llars amb infants són precisament les més afectades per la pobresa, fins al punt que la taxa de risc de pobresa i exclusió social entre els menors de 18 anys es manté més de deu punts per sobre de la del conjunt de la població catalana, que és del 21,8%.

Des del començament de la crisi, els nivells de pobresa entre els menors d'edat s'han mantingut molt alts, i Catalunya i el conjunt de l'Estat s'han situat a la cua d'Europa en benestar infantil. “La pobresa continua tenint rostre d'infant. És inacceptable que les taxes de pobresa infantil siguin deu punts superiors a les del conjunt de la societat. És una vulneració de drets evitable que exigeix prioritzar mesures i inversió per tal de blindar els drets de la infància des de totes les administracions”, ha indicat Quima Oliver, coordinadora d'Unicef Comitè Catalunya.

Unicef recorda que la inversió en família continua sent l'assignatura pendent, ja que a Catalunya només s'hi destina el 0,9% del producte interior brut, i a l'Estat, un 1,4%, molt lluny de la mitjana europea, del 2,2%.

**“Créixer en una llar pobre té greus conseqüències”,
alerta l'informe**

Diari del tot verídric d'un indi a mitja jornada
Orientacions didàctiques

Tribu aborígen pintada amb motius espirituals.

Les societats aborígenes estaven organitzades seguint una base tribal, amb una economia de subsistència. Els aborígenes eren societats caçadores i recol·lectores (els famosos bumerang), car no coneixien l'agricultura, la ramaderia ni disposaven de cap sistema d'escriptura.

Caçadors aborígenes armats amb bumerangs.

El seu escàs nivell de desenvolupament tecnològic no pressuposa en cap cas que aquestes societats aborígenes no disposessin d'una cultura pròpia. **La cultura aborígen australiana era (i és) una cultura de transmissió oral, respectuosa amb els recursos i integrada amb el medi que l'envolta.**

Però amb l'arribada dels colons europeus i la seva progressiva ocupació del territori, els aborígenes van ser objecte d'un autèntic genocidi. Els colons europeus, impulsats per la corona britànica, van ocupar les terres dels aborígenes tot desplaçant-los lluny dels seus hàbitats tradicionals, en molts casos mitjançant la violència física. L'home blanc considerava inferiors als aborígenes australians, i com a tal era lícit apropiar-se de les seves terres i expulsar-los de forma violenta si era necessari. **A més, la transmissió de malalties tals com la verola o la grip per part dels europeus van causar estralls entre la població aborígen.**

A més del genocidi físic, els europeus van intentar un genocidi cultural contra la cultura aborígen australiana. Els governadors dels territoris colonials van rebre l'ordre del govern britànic de separar als nens de les seves famílies per inculcar-los els valors occidentals i la cultura anglosaxona, tot privant als aborígenes de la seva pròpia identitat. Aquest afer se'l coneix com l'afer de les "generacions robades", i encara suscita controvèrsia i malestar a la societat australiana.

Aborígenes "capturats per a civilitzar". Els nens eren segrestats per alienar-los del seu poble. Any 1911.

Diari del tot verídric d'un indi a mitja jornada
Orientacions didàctiques

Els aborígens que van sobreviure a les matances dels colonitzadors, a les malalties forànies i als intents d'assimilació cultural foren obligats a viure a reserves aborígens (amb terres dolentes, cosa que causà estralls amb la mortaldat per desnutrició) o a missions religioses on treballaven a canvi d'habitatge, roba i menjar, i havien d'acceptar la religió, la llengua i la cultura anglosaxones. Els aborígens no eren considerats ciutadans britànics de ple dret

La submissió aborígen arribà fins la dècada de 1960, amb una Austràlia ja independent, quan els aborígens van rebre alguns dels drets civils bàsics i el reconeixement de la seva ciutadania (coincidint en el temps amb el moviment pels drets civils dels afroamericans dels Estats Units).

De fet, fins l'any 2004 el govern Australià no va reconèixer la nació aborígen com a tal ni als seus caps com a interlocutors vàlids. De 2004 ençà s'ha iniciat una tímida política d'ajudes econòmiques a les societats indígenes i una millora de la seva cobertura sanitària. **L'any 2008 el govern Australià demanà formalment perdó** a les comunitats aborígens pels danys físics, morals, espirituals, econòmics i culturals causats per la colonització europea.

La realitat avui en dia continua essent poc engrescadora. L'índex de delinqüència i drogoaddicció entre els aborígens és molt superior al de qualsevol altre grup ètnic a Austràlia, la seva esperança de vida, menor, i la seva capacitat adquisitiva és molt inferior al de la mitjana estatal. L'atur entre els aborígens és molt més elevat que no pas entre els descendents dels colons europeus, i la taxa d'alcoholisme, molt preocupant.

La bandera aborígen. El negre simbolitza la pell i la nit, el vermell la terra i el cercle groc, el sol.

Després de gairebé tres segles de supeditació i genocidi aborígen, als descendents dels primers habitants d'Austràlia encara els toca patir la discriminació social i econòmica pel fet de tindre un color de pell més fosc. La rehabilitació de la dignitat dels aborígens encara no ha arribat, i Austràlia haurà de procurar impulsar polítiques socials que reparin tot el mal que els homes blancs han causat als aborígens australians.

Comparteix

Tweet M'agrada A 11 persones els agrada. Sigues el primer de les teves amistats.

Annex 4

«Parlez français, soyez propres» Per a una relectura del conflicte lingüístic escolar nord-català a finals del segle XIX

Lluc Bonet

Université Paul-Valéry - Montpellier III, Universitat de Girona
l.bonet@cegetel.net

Recepció: 06/05/2014, acceptació: 23/06/2014

Resum: A finals del segle XIX, les terres catalanes de França adhereixen a l'ideal republicà. L'escola laica, gratuïta i obligatòria dona al poble catalanoparlant exclusiu l'esperança d'una ascensió social gràcies a l'aprenentatge del francès. Però, paradoxalment, els mestres infringeixen el reglament escolar fent servir el català a classe i castiguen els alumnes que no usen el francès. Lluís Pastre, un mestre catalanista, intenta sense èxit de proposar una alternativa pedagògica, conjuminant mètode directe i mètode de traducció. Avui, quan la fórmula «Parlez français, soyez propres» [Parleu francès, sigueu nets], emblemàtica d'aquella època, s'ha interpretat abusivament, la Catalunya del Nord malda encara per superar el conflicte lingüístic escolar que perdura amb una interversió de termes.

Mots clau: llengua minoritària, Tercera República francesa, diglòssia

[...]

Tanmateix, se sap que l'escola republicana tingué poca traça i fou coercitiva, ho explicita Bernardo (1975, 40): «Les instituteurs, dont on ne peut mettre en doute – sur le plan personnel – les bonnes intentions, pourchassent la langue catalane au moyen de “procédés pédagogiques” des plus contestables: châtiments corporels, institutionnalisation de la délation... jusqu'à un véritable conditionnement psychologique procédant par association d'idées et dont témoigne encore une inscription toujours lisible sous le préau de l'école communale d'Aiguatèbia: “Soyez propres – Parlez français”». [Els mestres d'escola, amb unes bones intencions personals que no es poden posar en dubte, persegueixen la llengua catalana mitjançant “procediments pedagògics” molt contestables: càstigs corporals, institucionalització de la delació... fins a un veritable condicionament psicològic que procedia per associació d'idea i del qual testimonia encara avui dia la inscripció sempre llegible sota el cobert de (l'antiga) escola comunal d'Aiguatèbia (alt Conflent): «Sigueu nets, parleu francès».]

3. L'ESTRATAGEMA DEL SENYAL

Com a mínim dues respostes al qüestionari d'enquesta sobre l'organització pedagògica, adreçat al Ministeri francès de la Instrucció Pública a totes les escoles públiques de França, amb motiu de l'Exposició Universal de París del 1889, autentifiquen, en el paràgraf «llengua francesa», la utilització del senyal⁵, instrument que servia als mateixos alumnes per denunciar l'ús del català dels seus companys. Tanmateix,

difícilment es pot mantenir el terme *delació* que suposaria un motiu menyspreable del delator: l'obtenció d'una recompensa, per exemple, a més de l'estalvi del càstig personal. El primer testimoniatge és el de Léontine Paris, mestressa d'escola de minyones a Serdinyà, al Conflent. És interessant perquè demostra la similitud de pràctiques més enllà del sexe dels ensenyants i indica potser un grau superior de lleialtat (lingüística? en amistat?) de les noies: «Dans leur intérêt, j'ai essayé de proscrire le catalan; pour y réussir je mettais à la première qui s'oubliait un jeton, celle-là tâchait de le faire passer à une autre et celle qui le rapportait le lendemain était condamnée à rendre dix bons points. Ce stratagème amusait les enfants et les portait à veiller sur leur langage; puis elles s'en sont lassées»⁶ (Payrou 1985, 95). [Per al seu bé, vaig provar de proscriure el català; per aconseguir-ho donava una fitxa a la primera alumna que se n'oblidava, aquesta intentava de passar la fitxa a una altra i la que tornava a portar la fitxa l'endemà era condemnada a retornar deu comprovants de bona nota. Aquest estratagema divertia els infants i els incitava a vigilar el seu llenguatge; després se'n varen cansar.]

El segon testimoniatge és el de Sylvain Massé, mestre d'Èvol, a les Garrotxes de l'alt Conflent, contemporani de Lluís Pastre (1863-1927), el mestre d'escola catalanista de Perpinyà vingut del Llenguadoc (Bonet, 2012). Massé també era de llengua materna occitana ja que provenia de la Fenolleda. En efecte, en aquella època, una tercera part dels mestres dels Pirineus Orientals han nascut fora del departament, generalment són d'origen occità ja que cal suplir el dèficit de vocació dels catalans rossellonesos per a l'ensenyament primari (Costa 1973, 32; Bonet, 2012a: 117). Sylvain Massé és el mestre d'escola a qui el seu fill, l'escriptor Ludovic Massé (1900-1982), posarà en escena en la trilogia *Les Grégoire*⁷. Tanmateix, no hi fa referència a les pràctiques coercitives del seu pare. Reprovació no confessada? Refús de responsabilitzar el pare d'una pràctica generalitzada? Mètode que el pare ja no utilitzava quan ell mateix era alumne seu? Vegem doncs el mètode pedagògic paradoxal que exposava Sylvain Massé en el seu informe per a l'enquesta ministerial del 1888: «Par une discipline sévère, j'oblige les enfants à parler français entre eux, même en dehors des classes – pour cela, je fais circuler un vieux sou qui est donné à celui qui s'oublie; celui-ci le prend d'assez mauvaise grâce, mais dans l'espoir d'en être bientôt débarrassé. Le lendemain à 11 heures celui qui possède la pièce a une punition plus ou moins grande, selon que l'élève est des premiers ou des derniers. Le patois local ou catalan est un obstacle immense à la bonne rédaction. Cependant pour les amener à exprimer leur pensée, je dois me servir de ce même patois»⁸ (Payrou 1985, 81). [Amb una disciplina severa obligo els infants a parlar francès entre ells, fins i tot fora de les classes –per això faig circular un diner vell que és donat al que se'n descuida; aquest l'agafa de mala gana però amb l'esperança de desfer-se'n aviat. L'endemà a les onze, el que té la moneda mereix un càstig més o menys fort en funció de la seva classificació entre els primers o els darrers. El patuès local o català és un obstacle immens a la bona redacció. Tanmateix per portar-los a expressar el seu pensament, he de servir-me d'aquest mateix patuès].

Annex 5. Consigna d'Aiguatèbia

Consigna a les parets de l'escola d'Aiguatèbia, al Conflent (l'escola tancà als anys cinquanta del segle xx)

Font: Pere Verdaguer. «Llengua i sociolingüística», dins *Qui sem els catalans del nord*. Perpinyà: Arrels, 1992 (p. 81).